

Feljövőben a lengyel szélsőjobb – Az egyház nem figyel a pápára

MIKLÓS GÁBOR
DECEMBER 12. 2016

A lengyel szélsőjobb, nemzeti radikális és fajgyűlölő szervezetek tevékenységét húsz éve monitorozza a Soha többé! egyesület. A társaság elnöke Rafał Pankowski, a varsói Collegium Civitas Főiskola szociológusprofesszora. Budapesten arról beszéltünk vele, hogy a radikális nemzeti erők, neofasiszták milyen kapcsolatban állnak a konszolidált középpalával és hogy a társadalmi elittel szembeni elégedetlenséget hogyan használják fel a neonácik. Érvényes-e Lengyelországban is a Trump-jelenség? Pankowski több példát említett arról, hogy a lengyel neonácik miként próbálják átültetni a Jobbik gyűlöletpolitikáját. A kutató szerint az egyház papjainak, püspökeinek jelentős része elutasítja Ferenc pápa felhívását, amelyben a kisebbségek, szegények, menekültek befogadására szólít fel.

Amikor a kilencvenes évek közepén a Soha többé! egyesület elkezdett foglalkozni a lengyelországi szélsőjobboddallal, s figyelmeztettünk a veszélyre, azt mondták nekünk, túlzunk – mondja Pankowski –, a szélsőjobboldal egyáltalában nem jelent veszélyt nálunk és egyáltalában a kelet-közép-európai térségben. Mi viszont akkor már elég jól láttuk azokat az ifjúsági szubkultúrákat, amelyekből ezek kinőttek. Láttuk, mi történik a stadionokban, a futballdrukkerek klubjaiban, az utcán. Láttuk, hogy igenis elevenek a rasszista, neofasiszta tendenciák. És hogy ezek veszélyesek lehetnek. Sajnos húsz évre rá a szemünk előtt válik valósággá, amit akkoriban előre jeleztünk. Ez nem csak Lengyelországra érvényes.

A szociológus szerint két évvel ezelőtt a migrációs válság erősítette fel nálunk is ezt a jelenséget. Ez nyilvánvaló paradoxon, hiszen Lengyelországot gyakorlatilag elkerülték a menekültek. Amikor arról volt szó, hogy Lengyelországnak menekülteket kellene befogadnia a következő években, akkor is legfeljebb pár ezer emberről volt szó. Mi ez egy negyvenmillió országban? Ezzel együtt ez a „veszély” eluralta a médiát és a politikai közbeszédet. A tévék persze különféle képeket mutattak – például ami a budapesti Keleti pályaudvar környékén zajlott pár napig. A lengyel társadalomban ez az idegengyűlölet és az ezzel kapcsolatos félelmek, szorongások megerősödését okozta.

Erre a politikai pártok versenyezni kezdtek, melyik lesz közülük a leginkább idegenellenes, leginkább menekültellenes. Ennek a következménye lett Pankowski szerint az idegenellenes internetes gyűlöletbeszéd robbanásszerű növekedése. Ami még rosszabb – ennek a következménye az utcai idegenellenes erőszak felerősödése lett. Régóta dokumentálják ezeket az eseteket az úgynevezett Barna könyvben, ahol a szóbeli és fizikai támadásokat is leírják immár húsz éve. Ez tehát nem vadonatúj jelenség Lengyelországban, de az utóbbi években megugrott az erőszakos cselekmények száma. Minden kisebbség, minden másféleség ellen. A más színű, a más vallású emberek ellen. Pedig ma Lengyelország Európának talán a leginkább monokulturális állama.

Volt pár kínos epizód. Varsó közelében megverték egy chilei zongoraművészt, mert arabnak nézték, Poznańban egy szíriai keresztényt vertek meg, mert mohamedánnak tartották. Ha a korábbi években hetente volt tíz, az utóbbi évben naponta öt-tíz ilyen esetet rögzítettek. 2015 óta tehát ugrásszerűen nőtt az idegengyűlölet keltette erőszakos cselekmények száma Lengyelországban. Ehhez járul a szélsőjobboldali szervezetek tevékenysége. Ezek egymással versengenek abban, melyik a radikálisabb, szélsőségesebb.

Az agresszív szélsőjobboldali aktivitást legjobban a november 11-i függetlenség napi felvonulások jelzik. Először 2009-ben mérték, akkor ha ötszáz bőrféjú vonult fel. Egy évre rá már háromezren voltak, és ezt Pankowskiék már nagyon soknak tartották. Az idén a különböző mérések ötven-százezer felvonulót számoltak meg. Ez volt egész Európa, sőt a világ legnépesebb szélsőséges jobboldali megmozdulása, észrevehető nemzetközi részvétellel. A nacionalisták gyűlésének fő szónoka az olasz Roberto Fiore, a Forza

Nuova párt vezére volt, akit annak idején jogerősen elítéltek egy bolognai terrortámadás miatt. Most ő biztatta a lengyeleket, hogy „újítsák meg Európát”. Varsó a nacionalizmus internacionalizálódásának lett a színpada. A lengyel jobboldal szívesen vesz át külföldi tapasztalatokat. Pankowski szerint a Nemzeti Mozgalom nevű pártocská (egy képviselője ül a szejmben) a Jobbikot másolva próbált cigányellenes akciókat provokálni több településen.

Pankowski kutatásai szerint a lengyel szélsőjobboldal egyrészt a stadionok szubkultúrájából, a bőrféjvilágból merít, de szimbólumaikban, jelszavaikban visszanyúlnak a múlt század harmincas éveinek lengyel antiszemita, fasisztabarát szervezeteihez. A szervezeteket újraalapították: Nemzeti Radikális Tábor (ONR), Összlengyel Ifjúság (MW) akkor is, ma is létezik. Az ONR-t elítélte ugyan egy opolei bíróság hét éve, de ettől függetlenül tovább hirdetik az utcán, sajtójukban, az interneten követelésüket, miszerint Lengyelország a lengyeleké.

A szociológus úgy látja, hogy a kizárás és idegengyűlölet eszméi nem csak a nyíltan szélsőséges, neofasiszta pártokban jelennek meg. Azt mondja, hogy a lengyel szejm harmadik legnagyobb frakcióval rendelkező pártjának, a Kukiz '15-nek elég sok szavazója van például a külföldön dolgozó fiatalok között is. Nagy-Britanniában a volt rockzenész pártja kapta a legtöbb szavazatot a legutóbbi választáson. Ők is falat építenének az ukrán határra, az idegengyűlöletet sugárzó kijelentéseket tesznek. Megdöbbenő – mondja Pankowski –, hogy a lengyelek, akik maguk is migránsok, akik közül többen erőszak célpontjai lettek Angliában, beálltak a szélsőségesek közé.

Azt mondja, hogy ezért az állapotért a rossz történelemoktatás, a lengyel múltat körülvevő hazai tudatlanság is felelős. Megkérdeztem a kutatót, miként van jelen Oroszország a lengyel szélsőjobboldali jelenségben. Hiszen az oroszok szinte minden európai hasonló pártot pénzelnek. Lengyelországban ez nem annyira egyértelmű – állítja Pankowski. Létezik oroszbarát és oroszellenes tradíció is. A legutóbbi, november 11-i felvonuláson az oroszbarát és az ukránbarát csoportok egymásnak estek. Az oroszokkal szimpatizálók ukrán zászlót égettek, mások viszont megpróbálták megtámadni a felvonulási útvonalon lévő orosz nagykövetséget.

A Trump-jelenség Lengyelországban is felbátorította a szélsőségeket. A kutató arra figyelmeztet, hogy a korábban marginális csoportok idegenellenes, rasszista jelszavai átszivároghatnak a jobboldal fősodrába, amely szintén szívesen manipulál az emberek félelmeivel, a migrációs hisztériával. Úgy látja, hogy ez már szinte összeurópai jelenség.

A lengyel szélsőjobboldal a katolicizmust is eszközként használja. A kutató szerint a lengyel egyházban a migrációs válság zavart keltett. Vannak a klérusban, akik elfogadják Ferenc pápa toleranciát hirdető, befogadó tanítását, de sokan szembeszegülnek s nyíltan kiállnak az idegenellenes kormányretorika mellett. Tavaly október óta Lengyelországot a jobboldali-nacionalista Jog és Igazságosság (PiS) párt kormányozza. Már a hatalomért vívott küzdelemben is erősen építettek az idegenellenes, migrációellenes hisztériára. Szinte versengtek a kampányban a szélsőségesebb erőkkel – mondja Pankowski. A kormánypárt azóta is ezt teszi. Beata Szydło miniszterelnök például feloszlatta a tanácsadói jogokkal felruházott Antirasszista Tanácsot, s más hasonló lépéseket is tett. Újra vizsgálnák az iskolai történelmi tananyagot, különösen azokat a kritikus fejezeteket, amelyek szerintük rossz fényt vetnek a lengyeliség második világháborús történetére.

A képviselőnő deportálná az ateistákat

Beata Mateusiak-Pielucha kormánypárti képviselőnő novemberben a WPolityce internetes portálon tette közzé nézeteit, amelyben az ideológiai és vallási szempontból különböző személyek deportálását követelte.

Azt írta: „Jogom van elvárni a kormánytól és a kormányzó politikai párttól, hogy józan politikával oldja meg a valós problémákat (...) Kötelesek vagyunk megkövetelni, hogy az ateisták, a görög ortodoxok és a muzulmánok írásban nyilatkozzanak: ismerik és alávetik magukat a lengyel alkotmánynak és a Lengyelországban fontosnak tartott értékeknek. Ha nem teljesítik ezeket a követelményeket, az egyértelmű indok az illetők deportálására az országból.”

<http://168ora.hu/feljovoben-lengyel-szelsojobb-az-egyhaz-nem-figyel-papara/>